

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 37.

Stockholm den 7 Oktober 1909.

2:a årg.

Prenumerationspris: 1/2 år . . kr. 4: 50 1/2 år . . kr. 2: 50 3/4 " . . " 3: 50 1/4 " . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorter som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 11—12. Sthlm 1909. F. Englund's Boktr.	Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 % 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	--	--	---

Doktor Maikki Friberg.

Vår hufvudstad har under de senaste veckorna gästats af en af kvinnosakens varmaste och ifrigaste förkämpar i Finland, doktor Maikki Friberg, och kvinnorörelsens vänner inom Stockholm ha därunder haft tillfälle att tvänne olika gånger konstatera, hvilken lifligt medryckande föredragshållarinna och skicklig debattör hon är. Det arbete, som hon nu ägnar mesta delen af sin tid och sina krafter åt, äro emellertid vi svenskor bra nog ovetande om och ur stånd att bedöma, och detta af ett ganska naturligt skäl, emedan dr Friberg nämligen utger en finskspråkig kvinnotidning, Naisten Ääni, Kvinnornas stämma. Det är i egenskap af denna tidnings redaktör, som vi här närmast ämna presentera dr Friberg för våra läsare.

Det alltid särdeles kvistiga problemet att få en tidning, och därtill en kvinnotidning att gå, kompliceras ytterligare i Finland af språkförhållandena. En finsk- eller svenskspråkig tidning kan i hufvud-

sak endast adressera sig till en del af kvinnorna, och numreraren af dess läsare ställer sig på denna grund gifvetvis lägre än i de länder, som äga endast ett språk. Dr Friberg tyckes emellertid med sin stora energi och tilltagsenhet lyckligen öfvervunnit dessa svårigheter, i hvilket fall som helst är det nu Naisten Ääni's fjärde utgifningsår, och den har den lyckliga utvecklingsgången bakom sig att på denna tid ha förvandlats från månadstidskrift till en tidning, som kommer ut hvar fjortonde dag.

Redan sedan tjugo år tillbaka har i Finland utkommit en annan finskspråkig kvinnotidning, Hemmet och Samhället, redigerad af fröken Alexandra Gripenberg. På senare år började emel-

lertid en riktning göra sig gällande, som gick ut på att en tidning borde startas med liberalare läggning, en garantiförening bildades, och så kom Naisten Ääni till med dr Friberg som redaktör. Den kom då

Promenaddräcker och Kappor

Vår stora mellangenre rekommenderas.

Elegant smak! Solidt arbete! Förmånliga priser!

GUSTAF HOLMBLOMS KAPPAFFÄR, NORRMALMSTORG

ut en gång i månaden, men efter en två-årig tillvaro började yrkanden göras, att tidningen skulle utkomma hvar fjortonde dag. Garantiföreningen drog sig då tillbaka, emedan den ansåg risken för stor, dr Friberg däremot tog risken och ansvaret på sig, och sedan dess är det hon, som ensam står för Naisten Ääni.

Det trefliga tidningshäftet, som uppenbarar sig hvar fjortonde dag, tryckt på godt, tjockt papper, alltid med ett kvinnoporträtt på första sidan och för öfrigt rikligt försedt med goda illustrationer, har emellertid det felet, att det icke kan läsas af den svenska allmänheten. I klara och rediga typer rada sig sidorna, men de förråda ej sina hemligheter för människor i allmänhet på denna sidan Östersjön. Tidningens program är emellertid att se samhället och dess företeelser ur kvinnosynpunkt, det är ju »kvinnornas stämma». Politiska förhållanden, landtdagens förhandlingar, sociala företeelser och missförhållanden, allmännyttiga och humanitära företag tagas upp och skärskådas i Naisten Äänis spalter. Dessutom finnes där en praktisk afdelning med vin- kar och råd för hemmen och uppfostrarinnorna.

Och allt detta styr och sköter dr Friberg, praktiskt och klokt, med friskt humör och osviktig energi. Ofta på resande fot i in- och utlandet, knyter hon förbindelser af värde för tidningen och samlar själf stoff till korrespondenser och artiklar.

Dr Friberg, som tidigare utöfvat lärarinneverksamhet, egnar sig nu uteslutande åt sin tidning och kvinnosakens intressen. En sak, som hon under de sista åren lifligt oeh energiskt arbetat för, är folkskollärarynnornas löneförhållanden. Som bekant har en löneroglering för folkskollärarekåren nyligen genomförts i Finland, och under de strider densamma framkallade kämpade dr Friberg ihärdigt för genomförandet af den princip, hon ansåg vara den enda rätta, nämligen lika lön för lika arbete. Som ensam kvinnlig medlem af den för utredande af lönefrågan i Helsingfors tillsatta kommittén höll hon modigt och ihärdigt på sin åsikt gentemot den manliga majoriteten, och i en utförlig reservation mot kommitténs beslut framhöll hon sina synpunkter. Det är i denna fråga hon under sin vistelse i Stockholm höll ett föredrag i Lärarinnornas diskussionsklubb. Mötet utmynnade i ett beslut om att söka sammanföra de fyra nordiska ländernas folkskollärarynnor till gemensamt arbete för likställdhet med de manliga lärarna i fråga om löneförhållanden. Dr Friberg kommer säkerligen att med sin friska energi verkligen få något ut af ett dylikt samarbete. Vid sidan af alla andra intressen är det naturligt, att hon på grund af sin tidigare verksamhet som folkskollärarynna med alldeles särskildt intresse ägnar sig åt frågor, som beröra denna kårs ställning och förhållanden. Detta är också en af de frågor som utförligast behandlats i Naisten Ääni.

Förstakammarvalen.

De första riksdagsmannavalen enligt den proportionella valmetoden ha ägt rum. För att vara förstakammarval hafva de af allmänheten omfattats med osedvanligt stort intresse. Valmetod och valresultat ha diskuterats. Det har visat sig, att med våra nuvarande landsting åstadkommer det förändrade valsättet ingen nämnvärd förändring i kammarens sammansättning, och vi ha, där väljarne varit mera politiskt lifaktiga, fått en försmak af en proportionell valstrid med dess partibildning och intrigspel.

Det är emellertid ej ur partipolitisk synpunkt, som vi här något skola skärskåda valresultatet. De vinster och förluster kvinnorna ha att anteckna bero på de särskilda riksdagsmännens ställning till vår rösträttsfråga, ej på deras partiställning.

Något definitivt resultat kan öfverhufvudtaget ej framläggas, då vi sakna uttalanden från de flesta förstakammarledamöterna, såväl de ny- som omvalda.

Vända vi oss först till Stockholmsvalet, så gäller beträffande de fem af högerpartiet valda ofvanstående omdöme, att de ej yttrat sig om vår fråga. Bland det liberala partiets män märkes främst herr v. Friesen, omvald, som förra året genom sitt kraftiga inlägg i debatten visade, att han var en verklig vän, som blott af omsorg om männens rösträttsfråga ej förr framträd, men som nu var villig att direkt arbeta för omedelbart beviljande af vårt rösträttskraf i hela dess utsträckning. Öfriga nyvalda liberala representeranter äro herrar Hammarlund, Eklund och Löfgren. Herr Hammarlunds personliga sympatier torde ej vara stora, men vi hoppas, att det faktum, att han tillhör liberala samlingspartiet, borgar för, att han äfven i den punkten skall följa partiets program. Såsom utpräglad nykterhetsvän våga vi räkna herr Eklund som vår anhängare, och om herr Löfgren är det oss bekant, att han torde vara en pålitlig vän.

Förutom i Stockholm ha i Gottlands, Jönköpings, Västmanlands och Västerbottens län samtliga riksdagsmän varit under omval. I det förstnämnda är kyrkoherde A. Sundblad, konservativ, nyvald efter general Björilin. Här kunna vi anteckna en vinst, då herr Sundblad förklarar, att han sedan år 1902 är för vår sak. Åsikterna hos de öfriga representeranterna för nämnda län äro ej definitivt kända, utom beträffande herr Clason, hvars omval vi tyvärr måste konstatera.

Bland de partiella val, som företagits i åtskilliga andra län, hafva vi att anteckna såväl förluster som vinster. I Skaraborgs län har f. landshöfding Sjöcrona ersatts med grefve Posse. Oafsedt herr Posses ställning till vår sak, måste vi i herr Sjöcronas afgång se en stor förlust. Dagny har redan redogjort för hans oförtröttade arbete för vår frågas framförande, som vi alltid tacksamt skola minnas. Äfven i herr von Möller hafva vi förlorat en varm anhängare, som ej heller var rädd att tala för vår

sak i kammaren. Hans efterträdare herr Stendahl är i politiskt afseende ett oskrifvet blad. Vi tro oss dock ha anledning antaga, att han ej hör till våra motståndare. Ännu en anhängare, herr C. Nyström, har fallit igenom vid valet, och hans ersättare, herr Lyckholm, torde ej ha vidare sympatier för saken. I Västernorrlands län är f. justitierådet Hellner nyvald. Vi hoppas, att han, som på sin tid var medlem i den liberala ministären, följt partiets utveckling och nu är beredd att verka för vår frågas snara lösning.

Beträffande resultatet i sin helhet torde vi få säga att valen, lika litet som de i allmänhet förändrat kammarens politiska fysionomi, ej heller åstadkommit någon ändring i dess ställning till vår rösträttsfråga. Annat var ej att vänta, då elektorerna ej voro valda på något politiskt program och än mindre med tanke på framförande af kvinnornas rösträtt. Men nu kunna vi inverka på dessa val, och det återstår att se, hvad vi åstadkommit till nästa års förstakammarval.

M. S. v. H.

De permanent korslagda armarna.

Lifvet är ju en strid, alltid och allestädes, äfven om inga krigsfanfarer väcka oss till blodig lek. Stridens former växla med de idéer, som behärska människorna i den intressenas bardalek, hvilken förhållandena drifva dem in i. Dess mest gouterade form i våra moderna samhällen har man som bekant gifvet namnet »de korslagda armarnas strid».

Den är ju spridd öfver hela vårt land, denna de korslagda armarnas armé, och när jag har gått och tittat på dess bataljoner eller dess enskilda soldater, så ha mina tankar råkat leta fram ännu några härskaror af de korslagda armarnas män och kvinnor, också de spridda öfver hela vårt land, men icke endast i dessa ödesdigra veckor, utan alltid. Jag skulle vilja kalla dem de permanent korslagda armarna. Männen, som höra dit, äro ej så lätta att upptäcka, ty de skaffa sig vanligen en skyddande förklädnad. Det är nämligen icke riktigt hedersamt för en man att räknas dit. Men med kvinnorna är det annorlunda. Det finns, Gud bättre förhållandena, en kategori af kvinnor, som tagit som en själfklar sanning, att kvinnolycka och kvinnoheder bestå i frihet från mödor och ansvar. Ber man dessa kvinnor om en handräkning i ett socialt företag — med undantag af basarer — är det frågan om att bispringa en nödställd nästa med råd och dåd, att ordna tjänarinnornas arbete på ett mera humant sätt, att underkasta sig ett obehag, ett skämt för att man frambär en mening, som ej är *en vogue*, att bära ansvaret för ett företag eller att öppet och frimodigt afge ett vittnesmål om något, som ligger utom ramen för deras tränga intressen, då är det omöjligt att få deras orörliga hjärn- och hjärtceller att vibrera.

De uträtta naturligtvis storverk här i världen. De sköta sitt hem — ordnad efter tvåbarnssystemet — med hjälp af ett par tre af tjänstebyråns dyraste och bäst rekommenderade familjeslafvinnor. De äro förtviflade öfver societetslifvets offerväsen, som aldrig ger dem någon ro för middagar, supéer, teatrar, etc., hvilket hör till dess kult. De gråla ömt

eller icke ömt hvar på sin käre man, som jäktar och släpar och sliter för de futtiga slantarnas skull, och låter honom förstå, att det är farligt, att han icke tänder rökelse flitigare för dem och vakar trognare öfver makans dygd.

Men den älskade maken har så stora fordringar på dem. De få icke syssla med sådant som drar dem från honom och barnen. Sociala frågor — Gud bevara fosterlandet — det är ju socialism i dem allihopa. Politik. Nej, hör nu, det var då alltför barockt. De våga icke ens andas om att gå in i en rösträttsförening. Och de permanent korslagda armarna slingras så ömt, så ömt om den älskade makens hals, så länge rösträtten eller barnbispisningen eller nykterheten eller fattigvården eller andra okvinnliga element äro i närheten.

De permanent korslagda armarna finnas också på andra håll än i societeten. De finnas i sådana stackars hem, som fostra människor för fångelser, hospital och prostitution. Vi få dem ibland i våra hem som tjänande bröder och systrar, afslöjande sig som fridstörare och ödslare med all slags egendom och all slags arbetstid.

Underligt nog äro de permanent korslagda armarnas kvinnor mycket lika hvarandra, hvilken samhällsställning de än inneha, och mycket lika sina manliga själsfränder. Ingen kan med så utomordentlig öfverlägsenhet affärda kvinnans politiska rösträtt, arbetarklassens sträfvan att förbättra sina existensvillkor, folkets trängtan efter religiositet, upplysning, med ett ord kultur. Några superlativ, en axelrykning, och de ha afgjort hvilken som helst af mänsklighetens stora frågor.

Höra de till den s. k. underklassen, öfvertrumfa de alla andra i hätska ord mot den s. k. öfverklassen, mot arbetsgifvarna, mot prästen och läraren, och ve den, som söker fylla en smula af de plikter de permanent korslagda armarna ej orka med.

Och stackars den husmor, som får dem i sitt hus! Hennes rykte är icke värdt ett ruttet lingon, när det väges och mätes af dem.

Särskildt eggjar det studiehågen att iaktta dem i dessa dagar, då all världen är så tvärsäker i att bedöma den sociala kamp, som blottar så många kräftskador i den gamla samhällskroppen. Inga ömdömen äro så tvärsäkra som deras. Inga domar fällas så kategoriskt. Inga onda önskingar äro så rysliga som de, hvilka komma från dessa håll. Inga äro så fyllda af indignation öfver aftalsbrotten, som dessa, hvilkas hela lif är en kedja af aftalsbrott. Inga ha så hårda ord, så föraktfulla, så otåliga om ödeläggelsen af samhället än dessa, hvilkas ödeläggelse af individuella och sociala värden också är permanent, liksom deras hjärn- och hjärtcellers tröghet.

Det har ju väckt uppmärksamhet i alla länder, att den social-ekonomiska kampen hos oss föres med hittills enastående lugn och värdighet. Hvari ligger förklaringen därtill?

Den är att söka i många förhållanden, men kanske främst däri, att de permanent korslagda armarna dock i vårt land äro afgjort i mindretal. De finnas emellertid, som sagdt, och man träffar ofta samman med dem i människovimlet, men först då de saknas, får man en riktigt skarp blick för deras väsen. Så länge man väger kvinnovärdet i klump, som nu vanligen sker, så konstaterar man utan vidare, att det tynger bra litet i vågskålen, men när man aflägsnar dem och väger kvinnovärdet, frigjort från dem, då finner man helt andra relationer mellan manliga och kvinnliga insatser i utvecklingen. (På den manliga sidan tagas »de korslagda armarna» aldrig med i beräkningen).

Det finns en grupp af kvinnor, som är totalt fri från de permanent korslagda armarna, nämligen rösträttsföreningarna. De äro det helt naturligt därför, att de erbjuda mödor och ansvar, alltså just det, som stöter bort dem. De äga således icke ringaste lockelse för dem, och om de oförtänkt kommit in, så blir vistelsen säkert icke långvarig.

När man går in i rösträttsarbetet, frågar man sig ofta med bäfvan: »Gör du något godt med att arbeta för att makt lägges i kvinnohänder?»

Den kvinnliga rösträtten anfaller ju ännu från flera håll, numera egentligen dock hufvudsakligast från bigotteriet, spritintressena och reaktionen i Första kammaren. Det är ej skäl, framburna från dessa håll, som öka denna bäfvan, men väl den tvekan, som just utvecklingens målsmän ge uttryck för i sådana ord som: »Vi frukta, att reaktionen blir oss öfvermäktig, om kvinnorna få något att säga».

Men undersöker man orsaken till sin egen bäfvan samt dennas gensvar hos utvecklingens målsmän, så kommer man på det klara med, att det är fruktan för de permanent korslagda armarna, som talar. Den försvinner, om man abstraherar bort från dem.

Går man saken närmre in på lifvet, tror jag, att man kan våga påstå, dels att kvinnorna ha stor andel i att kampen föres på sätt som sker, dels att

samhället skulle vinna en väldig faktor för lugn och harmonisk utveckling, om makt lades i kvinnornas händer.

Kanske vågar man draga ännu en slutsats: intet skulle i högre grad försämra existensvillkoren för de permanent korslagda armarnas män och kvinnor, dessa samhällets värsta sjukdomsbakterier, dess mest förrädiska och glupska parasiter, än inkallandet af kvinnorna i samhälleligt värf och samhälleligt ansvar.

JENNY VELANDER.

Svenska kvinnors medborgarsång.

ETT litet vackert utstyrdt nothäfte, på hvilket omslagssida det lyser emot en orden, *Svenska kvinnors medborgarsång*. Satt i musik af Emil Sjögren, se där nyheten för dagen. Slår man så om bladet och spelar igenom Emil Sjögrens musik, är det en käck fanfar, som ljudar, en tonernas segermarsch, som varslar om vår saks gång fram mot seger.

Det är Stockholms Länsförbund för kvinnans politiska rösträtt, som har äran af att ha skaffat den svenska rösträttsrörelsen sångens mäktiga vapen, och det är ordföranden i Södertelje F. K. P. R., fru Maria Dehn, som varit den ledande kraften i företaget. Hennes personliga bekantskap med Emil Sjögren har troligtvis varit främst afgörande för erhållandet af den framstående kompositörens medverkan, och det är på eget förlag fru Dehn nu utgifvit Medborgarsången.

Orden till sången författades redan år 1907 af fröken Ellen Kleman, och då med anledning af Stockholms F. K. P. R:s fem-årsfest, vid hvilken den upplästes. När idén om en rösträttssång satt i musik kom upp, kom man att tänka på denna sång, hvilken tillställdes Emil Sjögren. Hans första tanke var att genomkomponera hela sången. Men den skulle då ej fått arten af en lättfattlig melodi, som lämpade sig för unison sång. Tre strofer utvaldes då såsom mest lämpande sig för det raska marschtempo, som kompositören ville gifva åt kvinnornas medborgarsång. En del förändringar och vändningar af orden gjordes af fonetiska hänsyn för att sammansmälta text och komposition; till mycken liten fromma för texten, men på kompositörens önskan.

I sin helhet och ursprungliga form lyder sången:

Det steg som ett hviskande sus uti natten,
Det växte som vind öfver vida vatten,
Det blef till ett samladt, mäktigt rop,
Som ändtligen steg ur de tystas hop.

Ur deras, som dömdes att ohörda bida,
Fast de verka sitt verk vid mannens sida,
Som kämpa som han, som lida som han,
Som bära sin börda så fullt som en man.

Ur deras, som ännu rättslösa lefva,
 Ur deras, som ändtligt rättfärdighet kräfva,
 Ur kvinnornas led steg starkt ett kraf:
 Jag vill den rätt du mig icke gaf.

Jag skapats som du att lefva och lida,
 I arbetets led jag står vid din sida,
 Jag häfdar min plats och jag kräfver min rätt,
 Du man, som din like af människoätt.

För länge du skilde på *man* och på *kvinn*a,
 För *människan* rätten står lika att vinna,
 Du brukat din makt, du tagit ditt rum,
 Du tänkte ej ens på den du gjort stum.

Nu kräfver jag plats och röst vid din sida,
 Jag slutat att vänta och tåligt bida —
 I rättfärdighets namn, som mänska och like,
 Jag vill medborgarrätt i Sveriges rike.

Jag vill medborgarrätt för att verka och tjäna,
 För att gagna mitt land, för att samla och ena,
 För att knyta tillsammans med fastare band
 Så väl kvinna som man vid ett älskadt land.

Svenska kvinnors medborgarsång finnes antagligen när detta läses tillgänglig hos de flesta musikhandlare. Den kan dessutom rekvireras direkt från fru Maria Dehn, Södertelje.

Moderskapsförsäkring.

I N:o 29 af Dagny har en artikel med denna titel hämtad ur Social Tidskrift N:o 5 för i år influ-tit. Med anledning häraf skulle jag vilja erinra personer, hvilka intressera sig för denna behjärtansvärda sak, om en inrättning, som här i Stockholm åstadkommits på frivillighetens väg för »i ytterlig nöd» stadda barnaföderskor och hvilken i sin mån söker gifva fattiga mödrar motsvarande fördelar, som moderskapsförsäkring skulle medföra.

Asylen för fattiga barnaföderskor och deras barn (i dagligt tal kallad Benedickska asylen) inrättades redan på 1860-talet på uppmaning af åtskilliga bland hufvudstadens människoälskande läkare, och skulle den vara en fristad »för barnaföderskor, hvilka från barnbördshuset utskrifvas utan att ha ett hem eller ens tak öfver hufvudet, än mindre krafter att åt sig själfva och sina barn genom arbetsförtjänst anskaffa föda och kläder». Till denna asyl donerade varmhjärtade människor större och mindre belopp, och för närvarande kan asylen, sedan betingade lifränder frändragits räntemedlen, årligen använda cirka 30,000 kr. till nödställda kvinnor och deras barn. Enligt en donators uttryckta önskan erhålla äfven nödställda mödrar, som förlöstes å något af barnbördshuset i Stockholm men af en eller annan anledning där-

efter ej intagits å asylen, någon penninghjälp, äfvensom barnkläder.

Asylen, som har en afdelning å Kungsholmen och en å Södermalm, står under Kungl. direktionens för Allmänna barnbördshuset förvaltning, å hvilken sistnämnda inrättning kvinnorna också vårdas utan någon som helst afgift. Deras underhåll å Allmänna barnbördshuset bestrides dels af räntan å till denna välgörenhetsinrättning donerade kapital, dels af statsmedel. Allmänna barnbördshuset är nämligen utom välgörenhetsinrättning äfven en statens undervisningsanstalt och åtnjuter i sistnämnda egenskap anslag af staten. Af de därstädes år 1908 förlösta 1,624 kvinnorna (hvaraf 859 ogifta), hvilka alla väl behöft hvila ut och »äta upp sig» å asylen, kunde plats beredas endast åt 113; af kvinnor förlösta å Södra barnbördshuset intogos 234 eller sammanlagdt 347. Deras vistande å asylen var år 1908 i medeltal 29 dagar.

För närvarande finnas å de båda afdelningarna tillsammans 35 platser. Förslag föreligger att för endera eller båda uppföra en byggnad ute på Djurgården bakom Sofiahemmet, å mark upplåten af Kungl. Maj:t, och skulle platsantalet då ökas något. Innan mödrarna lämna asylen, hjälper föreståndarinnan de ogifta mödrarna till platser såsom ammor, att få sina barn utackorderade på något så när bra ställen och på andra sätt, så långt i hennes förmåga står. De, som ej komma till Allm. barnhuset, få en omgång tillklippta barnkläder, som de själfva få sy å asylen, där de hållas till renlighet och ordning samt få goda lärdomar i barnavård, upplysning om plikten mot deras barn m. m.

På senare år ha tyvärr donationerna aftagit, men det är att hoppas, att intresset för asylen åter skall stiga, så att den skall kunna utvidgas mer och mer.

Hur ha vi det på landsbygden?

M. Markus' ord, att »det behöfves upplysning om hvad en lämplig tidshvila betyder för våra fattiga mödrar», påminner mig om Sigurds: »När lilla Stina kristnades» (I Svenska Bondehem, utg. år 1886), där det efter beskrifningen på kristningskalaset står:

»Innan han (mannen) blåste ut blecklampan och gick att lägga sig i den andra soffan, vände han sig mot hustrun och sa':

Sissa, nu är det allaredan fyra da'r se'n gräbban kom te verlden, tror du inte, att du ä' så pass nu, så du kunde gå opp i morgon och hacka opp jord-päröna i täppan? Ja' ä' rädd dä frys på ve nyfänningen.

Sissa, hon känner sig så svag och eländig, som om det vore henne omöjligt att röra hvarken hand eller fot, men hon känner äfven den starkares rätt och den fattiges lott och svarar i sin muntraste ton med ögonen fulla af tårar:

— Jo var's, Lasse lille, ja' ska' nock försöka». —

MARIANNE WILLNERS.

Valfrändskaperna.

Romaner åldras fort. Under det lyrik och drama skrider genom århundradenas modemaskerad i en oföränderlig festskrud, hvars ideala snitt bevarar dess värdighet och anseende under alla förgängliga konventioners brokiga växlingar, bär romanen sitt tidevarfs kostym, inom kort hemfallen åt löjet eller i bästa fall det kyligt närgångna kuriositetsintresset. Den kan inte framställa det evigt mänskliga utan en massa tillfälligt biverk, hvilket af nästa kulturskede kasseras och af ett följande studeras som museiföremål.

Goethes romaner ha icke sluppit undan dessa genrens ålderskrämpor. Men frånsedt Wilhelm Meister, hvars motståndskraft undergräfdes af organiska brister, pulserar i dem ett lidelsens och tankens lif, som triumferar öfver ledstyfnad och urblekt gammalmodig stass. Om Werther bevaras frisk af sin högsint upproriska ungdom, sin lyriska eld, så lefver »Die Wahlverwandtschaften», en gammal mästars konstrika och besinningsfulla verk, på sin djupa, fruktbara, eggande och outtömliga idé.

Die Wahlverwandtschaften fyller i denna månad hundra år, och den talar till det nya seklets läsare som till samtida, upptagen af deras problem, förtrolig med deras erfarenheter, i vida väsentligare mening aktuell än på sin första dag.

För denna förbluffande framtidsbok fanns i begynnelsen knappast någon publik. Den passade hvarken mängden, som ännu icke hade angripits af erotisk samvetsnöd, eller de små klickarna af romantiska revolutionärer, som nyss hade börjat bekämpa sjuttonhundratalets oskuldsfulla, ömsom kalkborgarnyktra, ömsom fantastiskt känslolösa frivolitet med snillrikt aningsfulla, våghalsiga och förhastade teorier. I det ena lägret visste man icke af problemet, i det andra var det löst af en luftigt svärmande idealism, som saknade tålmod och kraft att lyfta med sig det tungfotade, bundna, bristfulla lifvet.

»Valfrändskaperna» var likväl ett hypermodernt verk, genomgående stämplat med den romantiska ærans märke. Naturfilosofisk mystik, ästetiskt-katolska böjelser, gåtfulla psykiska fenomen, dagens älsklingsstudier och vurmerier ända ner till konstdilettantiska salongsnöjen som lefvande taflor och plastiska pantomimer bilda det element, i hvilket personerna röra sig. Ett magiskt nät af växelverkningar spinner sig mellan lefvande och lifflöst, och i slumpens flyktiga vinkar gömmes alltid ett ödets orakelbudskap. Vidskepelisen, som Goethe skattade så högt och som han brukade kalla »lifvets poesi», blommar här i sin allra nyaste, kvasivetenskapliga form.

I denna sfär, så mättad med hemlighetsfulla krafter, passar ypperligt den kemiska analogi, som ligger till grund för romanens byggnad och verkningsfullt

begagnas att förtydliga en sida af dess idé. Tillika med titeln, hvilken gjort så glänsande karriär som slagord, är den fånad från en svensk professors arbete, den berömda kemikern Torbern Bergmans afhandling *De attractionibus electivis*, tryckt i Uppsala 1775 och tio år senare öfversatt till tyskan som »Wahlverwandtschaften». Må vår landsman förunnas en blygsam vrå i skuggan af sin briljante popularisator!

* * *

De två första kapitlen ägnas åt sorgfälliga förberedelser. Allt är ännu välmående frid och sansad lycka, men ödets nalkande kastar redan en lätt skugga öfver den slotts- och parkidyll, strålande i aprilsol, där Eduard, »en rik baron i sina bästa år», och hans jämnåriga maka Charlotte njuta en förfinad, stilla och behagligt verksam tillvaro. Dessa nyförmälda tyckas predestinerade för hvarandra, ty de förbindas af ett ungdomstycke, som bestått hårda prof: en mångårig skilsmässa, under hvilken de hvar på sitt håll lefvat i tvångs gifte.

Ett äktenskap så tydligt stiftadt i himlen ser inte ut att öppna något verksamhetsfält för den beskäftige Mittler, ett bygdeoriginal, f. d. präst, som yrkesmässigt utbildat sig till skiljedomare i traktens alla granträtor och husliga tvister, särdeles mellan makar. När denne koleriske fredsstiftare på sin själsörjarrond kommer ridande fram till slottstrappan för att höra efter, om det finns arbete åt honom, gör hans sällsamma ärende såväl som hans bryskt rättframma, affärsmässigt ogrannlaga manér en skratretande kontrastverkan i det älskande parets förnäma värld af odlad känsla och hjärtlig urbanitet; men det hastiga och lustiga intermezzot har likväl en obestämd bismak af varnande förebud, som förstärkes af åtskilliga små tecken till en ursprunglig omedveten disharmoni mellan de bägge lyckliga.

I omständiga öfverläggningar dryftas vådan och förmånen af att uppta ett par nya familjemedlemmar. Charlotte, som skickat sin dotter Luciane i pension för att osplittradt ägna sig åt Eduard, går icke utan farhågor in på att bryta den sälla tête-à-tête, men då ändtligen Eduard på sitt smekande och pockande sätt afnödgat henne bifall till den godhjärtadt impulsiva föresatsen att dela sitt hem med en gammal vän, en officer utan sysselsättning, vakna hos henne liknande filantropiska funderingar. De gälla en fattig och föräldralös ung släkting, Ottilie, hvars uppfostran hon bekostar; den skygga, egenomliga flickan gör inga påfallande framsteg i pensionen och lider under trycket af sin öfvermodiga och braskande talangfulla fostersyster, men den skarpsynta Charlotte genomskådar hennes värde och

föreställer sig, att hon endast behöfver familjelifvets hägnande värme för att hinna sin fulla utbildning. Den öfverkloka frun, som aldrig tillåter sig ett afgörande steg, förrän hon resonerat sig till en klar öfversikt af följderna, blir emellertid icke färdig med något beslut, förrän en del sammanträffande omständigheter och påstötningar så godt som tvinga henne att kalla hem Ottilie.

Nu har ödet ställt pjäserna i ordning, och de hemliga krafterna kunna börja sitt spel.

Morgonen efter Ottilies ankomst säger Eduard till sin hustru: »Det är en angenäm och underhållande flicka». — »Underhållande?» ler Charlotte. »Hon har ju inte öppnat sin mun ännu». Eduard häpnar: »Jaså, inte det? Det var då underligt». Ottilies mjuka tystnad har redan de första timmarna talat till honom dunkla och ljufva ord. Hädanefter skall hvarje annan röst än denna stumma ljuda hård och tröttsam i hans öron.

Den kemiska frändskapen mellan dessa bägge vareler, mäktiga af samma lidelse, yttrar sig i stegrade och mångfaldigade verkningar under dagarnas välordnade växling af arbete, promenader och sällskapslif. I blick och gärning, i vanor och tycken, bland människor och ensamma förråda de sin ödesbestämda samhörighet. Charlotte och kaptenen stå som åskådare, först undrande, sedan förfärade, till detta oerhörda: två sömngångare, som med utsträckta armar glida hvarandra till mötes. Situationen stärker den förtroendefulla vänskap, som på grund af öfverensstämmelsen i karaktär och temperament uppstått mellan dessa allvarsamma, korrekt förståndiga personer och som småningom mognar till ett slags sekundär valfrändskap, en sansad och pliktmedveten passion.

Liksom för att visa de förtvifladt intrasslade slottsborna, hur man med beslutsamhet och lätt lynne kan finna sig till rätta i erotiska förvecklingar, uppträder på besök ett nytt par, en grefve och en baronessa, gifta men inte med hvarandra. Om vinternarna lefva de under oket i residensstaden, men på somrarna ta de skadan igen med badresor och påhälsningar hos fördomsfria bekanta. Genom obesväradt och charmant beteende ha de påtryckt sin förbindelse en prägel af oklanderlighet, ja nära nog legalitet.

Vid middagsbordet öppna de en pikant diskussion om äktenskapet, hvilken utspinner sig längre än Charlotte finner behagligt. Grefven öfverflödar af vanvördiga yttranden i detta ämne. Komedierna sluta alltid i frid och fröjd med ett giftermål, men i lifvet spelas det vidare bakom ridån, menar han, och Gud vet hvad man får se, om den går upp igen. Han citerar med nöje en kvick väns förslag, att äktenskapen borde ingås på fem år, och förklarar slutligen, att institutionen öfver hufvud har något tölpaktigt och fördärfvar de innerligaste förhållanden genom sin plumpa trygghet.

Det öppenhjärtiga herrskapets korta gästroll tycks indirekt påskynda konfliktens utveckling. Aftonen efter deras afresa växla Charlotte och kaptenen, Eduard och Ottilie, nästan i samma stund, de första kyssarna. Charlotte sköter sig äfven i detta läge beundransvärdt; hon lägger handen på den knäböjandes axel och utbrister: »Att detta ögonblick gör epok i vårt lif kan vi inte förhindra; men att den blir oss värdig beror på oss. Ni måste resa, käre vän»... Detta smärtsamma offer berättigar henne att fordra ett motsvarande af sin gemål och hon talar med honom skonsamt uppriktigt och bevekande om nödvändigheten att skicka bort Ottilie. Eduard, som hoppats på ett skilsmässoförslag, föredrar den våldsamma utvägen att rymma hemifrån och genom ett höfligt, fast lidelsefullt hotelsebref tvinga Charlotte att behålla Ottilie hos sig.

Den själstarka frun tar hjältemodigt upp sin passiva kamp mot ödesmakterna. Eftersom den äkta valfrändskapen ligger utanför hennes erfarenhet och begrepp, mister hon icke hoppet, att allt skall reda ut sig efter moralens fordringar. Med sitt ljusa ordningssinne, sin ädelt kraftiga vilja kan hon icke betrakta den förnuftslösa passionen som oöfvervinnelig. Själ har hon ju besegrat en förirring, som dock var nog stark att efterlämna ett sällsamt spår: den legitime son hon föder frampå vintern har icke blott som minne af Eduards förvillelse Ottilies svarta ögon utan därtill kaptens drag.

Den ästetiska känslan kräfver, att detta barn af fyra föräldrar, ungefär lika monstruöst som en kalf med två hufvuden, skaffas ur världen, och det blir Ottilie som vållar hans död. Han drunknar genom en ofrivillig vårdslöshet af henne, och från denna stund blir hon af eget klart beslut en botgörerska, en obrytligt försakande. »Jag har skridit ur min bana», klagar hon för Charlotte, »jag har brutit mina lagar, jag har till och med förlorat känslan af dem»... Charlotte segrar som vanligt för sent: hon har nyss, uppskakad af olyckshändelsen och gripen af Ottilies sorg, skickat Eduard en hälsning, att hon går in på skilsmässa.

I de sista kapitlen träffa vi åter de fyra valbefryndade på slottet. Skenbart fortsätta de nu i frukt-mognadens dagar sitt lif från den ödesdigra våren, men en svärmodig stillhet, en utsagd bäfvande förbidan sväfvar emellan dem. Ottilie liknar mer än någonsin ett andeväsen, och hennes mjuka tystnad brytes aldrig af ett ljud — fasta och stumhet ingår i hennes botgöring.

Den magiska attraktionen mellan henne och Eduard har inte försvagats. Ovillkorligt, utan föresats och begär, närma de sig ständigt hvarandra, men hvarken blick eller beröring fordra de — blotta närheten är dem nog. »Då var det inte två människor, det var blott *en* mänska i medvetenhet, fullkomligt välbehag, nöjd med sig själf och med världen. Lifvet var dem en gåta, hvars lösning de funno endast med hvarandra».

Denna förbindelse har en skör helgd, som ingen vågar störa. Man planerar ingenting, man minns knappt längre så grofva, jordiska ting som äkten-skap och skilsmässa. Den tynande Ottilie afsomnar förklarad, och det öfverraskar icke, att ett under sker vid hennes bår och att hennes grafkapell blir en vallfartsort.

Eduard följer henne småningom efter, icke utan en komiskt rörande kamp med sin robustare natur — »det vill geni till allt», bekänner han, »äfvén till martyrskap». Han var hvarken geni eller helgon, icke ens en karaktär, men han hörde dock till de utvalda. Själ skildrar han så sin höga och säll-synta gåfva: »Man har förebrått mig, att jag bara fuskar, bara klåpar i de flesta ting. Det kan vara, men jag hade ännu inte funnit det område, där jag kan visa mig som mästare. Jag vill se den som öfverträffar mig i talangen att älska. Visst är det en jämmerfull, en smärte-, en tårerik talang, men jag finner den så naturlig, så enkom för mig, att jag väl svårligen någonsin uppger den».

Goethe önskade att få denna tragiska roman upp-fattad som en sträng predikan om äktenskapets okränkbarhet. Man kunde snarare frestas att hålla den för en passionens apoteos. När Mittler och Eduard skära ihop, så förintas i ett ögonblick den förres bepröfvade argument af älskarens eldiga och ömma patos, men diktaren talar genom bägges mun. Den fullkomliga kärleken gör uppror mot det full-komliga äktenskapet, mot äktenskapets idé, och går under, men med gloria. Den har sanktion af Gud och naturen, en mystisk helgd, men ingen existens-rätt i det mänskliga samhället.

Äktenskapet har ett lägre ursprung: det är hvar-ken heligt eller naturligt, men det dyrbaraste kultur-förvärf, som aldrig får sättas på spel, ja »begynnelse och toppen af all kultur». Det var en smula vårdslöst af Goethe att anförtro sina djupaste öfver-tygelser om äktenskapets rätt och värde åt den halflöjliga Mittlers kraxande stämman. Men en soci-alt nödvändig och välsignelserik institution som den har icke behof af någon romantisk vältalighets-advokatyr. Den försvaras bäst af redliga och karak-tärsfasta medborgares besinningsfulla prosa.

På de hundra åren har ingenting ändrats i Val-frändskapernas tragiska problem, nu och alltid lika olösligt som för Goethe.

K. J.

Kvinnorörelsens organ och neutraliteten.

Det var för några dagar sedan. Ett stort antal kvin-nor af dem som tillhöra den mest lifaktiga kvinno-föreningen i vårt land voro samlade till ett samkväm. Meningen var, att man skulle dryfta frågan: »Behovet

af särskilda tidningsorgan för kvinnorörelsen». Men fort nog dref diskussionen från principernas allmänning in på området för ett speciellt tidningsföretag, som är Dagnys läsekrets synnerligen bekant. Man diskuterade frågan om möjligheterna för ökad spridning, den brännande frågan, på hvilken beror, om detta företag verkligen skall kunna bära sig och fortgå. Och som naturligt är, höjde då äfvén kritiken sin stämman, och en del anmärkingar framfördes, hvilka torde förtjäna ett något grundligare skärskådande än som kom dem till del under diskussionens gång. Vi syfta härmed på vidrörandet af tidningens programpunkt att, stående utanför partierna, uppehålla en neutral ställning.

»Det är skillnad på neutralitet och neutralitet», yttrade en talarinna, »man kan tänka sig (ungefär så föllo orden) en neutralitet, som betecknar en medeltemperatur — hvar-ken varm eller kall — eller också en sådan neutralitet i en publikations redigering, att alla åskådningar och olika åsikter där få göra sig gällande». Ja, utan tvifvel — däri torde nog de flesta vara ense — är den senare sortens neutralitet mycket tilltalande i teorien och mest, så att säga, rolig. Man tänke sig en tidning af samma natur som den nordiska gudalärans Ginungagap, där frosten från Nifelhem mötte gnistor från Muspelhem, ur hvilken blandning enligt myten bildades varelser, som gåfvo upphof åt både gudar och människor, ja, jätten Ymer tjänade ju som material att bygga både himmel och jord af. Jorden, där det första människoparet skapades genom att ett par stackars träd beröfvades sin lyckliga vegetativa tillvaro och flyttades upp i en mindre treflig och afgjort mera bekymmersam rangklass. Hvilken för-tjusande och löftesrik symbolik för en så beskaffad kvin-notidning! Jag ser i andanom huru ur spalterna i »den svenska kvinnorörelsens organ» stiga fram varelser, som skapa en ny himmel och en ny jord med nya människor. Dock — efter en kort men njutningsrik hängivelse åt denna vision spelar det otrefliga verklighetssinnet mig det sprattet, att jag börjar fundera öfver de praktiska formerna för nyskapandet, det där stadiet, som i nordiska gudaläran framställdes genom gudars och jättars slagsmål, Ymers dräpande m. m. d. Och mitt hjärta började blöda för kvinnotidningens redaktör, som skulle stå för arrangeran-det af en dylik viljornas och tankarnas tummelplats, något »noch nie dagewesenes» i tidningsväg. Låt oss tänka oss in i saken! Ena veckan talar en ifrig förkämpe för två-barnssystemet, en annan gång är det önskvärdheten af nativitetens ökning som behandlas i kvinnotidningen. Skif-tesvis skrifves om äktenskap, gärna utan kärlek »för bar-nens skull», en annan gång pläderas för kärlek utan äkten-skap. Artiklar om kärlek utan barn aflösas af artiklar om barn utan kärlek. För allt skall beredas rum. Men — arma redaktör! Huru upprätthålla proportionsförhål-landet mellan de brännbara ämnena, så att neutralitetsglo-rian icke anses förverkad. Äfvén den som icke redigerar en tidning kan i sin fantansi föreställa sig, huru uppring-ningarna i telefon skulle vara formulerade, om önskvärd-heten af nativitetens ökande icke belystes i samma num-mer som tvåbarnssystemet. Och jag tors icke tänka på, hur det skulle bli, om artikeln uteblef veckan därpå.

Men, hör jag den som förordade detta slag af neutralitet utbrista: "Det skall naturligtvis finnas någon begränsning, det är ju gifvet": Men då äro vi ju inne på kompromissandets väg, och det beror alldeles på den individuella ståndpunkten, hvar strecket skall stå. I detta sammanhang kan jag icke låta bli att tänka på, att en af dem, som redigerade ett "verkligt neutralt" tillfällighetsblad, yttrade sin glädje öfver att en artikelförfattarinna ändrade några starka uttryck i den icke alls ömtåliga fråga, som hon kämpar för. Praktiken är allt svårare än teorin! Men — kan man ju invända — äfven om ämnesvalet är begränsadt, så kunna ju personer af alla färger skriva i kvinnornas tidning. Ja, visst kunde de det, om de bara ville. Men många ansluta sig nog till den "frisinnade" kvinna, som på frågan hvarför hon icke skref, när hon ville ha fram synpunkter, som icke i tidningen gjort sig gällande, gaf till svar, att hon icke brydde sig om att skriva i en tidning, som så föga stämde med hennes "åskådning".

Möjligt är nu emellertid, att en kvinnotidning, som vore neutral på det sättet, att den utan någon sorts åtskillnad — eller urskillning — gjorde sig till uttryck för alla möjliga åsikter i hvilka ämnen som helst, kanske skulle bli en affär. Men för kvinnorörelsen, för rösträttsrörelsen skulle den verka bakslag och icke framåtskridande.

Jag minns ett uttryck, som fälldes af initiativtagerskan till Svenska Hem, då hon sökte klargöra de kooperativa idéerna: man måste komma ihåg, att en kooperativ affär är delägarnas egen affär. Är det något som felar, försöker man afhjälpa det, men man försvagar icke affärsställningen genom klander utåt. Kvinnornas eget tidningsorgan är faktiskt en art af kooperativt företag, de ha själfva del i den och måste gifva den både sitt ideella och materiella stöd. Men har man fått en inblick i de verkliga förhållandena, så vet man att "kvinnorörelsens organ" närmast spelar rollen af en vanlig enskild handelsbod, hvars innehafvare, utan rörelsekapital och med starkt begränsadt utrymme, anses böra kunna för särskildt billigt pris tillhandahålla sin kundkrets alla slags varor, delikatesser för finsmakaren, stadiga pastejer för dem som vilja ha solid kost, kryddade anrättningar för dem, hvilkas smak går i den riktningen m. m. m. När skola "borgerliga" kvinnor lära sig att tänka, känna, handla kooperativt i sträfvandet för mål, som de dock alla önska ernå. Från alla de olika arbetsområdena, ja från hemmen, när hemmens kvinnor icke blifvit andligen närsynta af egen lycka eller olycka, tala dock så många skilda stämmor i samma tonart — när de tala. Men det finns kvinnor i annan samhällsklass, som däremot verkligen offra och verka för de mål de satt sig före. Dessa kvinnor t. ex. arbeta själfva för sin tidning, gemensamt och energiskt, hvar och en i sin stad, hela landet utöfver, med ombud som vecka efter vecka sälja tidningen i lösnummer, (man har funnit detta det lämpligaste sättet) och tidningen utgår i — 10,000 exemplar. "Och vi få aldrig ett exemplar tillbaka, allt säljes". Och märkvärdigt var det att under den ofvannämnda diskussionen höra de kvinnliga representanterna för den mest partidisciplinerade åskådning, som historien

känner, yttra, att det gifves intressen som äro gemensamma för *alla* kvinnor och att *deras* åskådning icke hindrade dem att ha utbyte af den borgerliga kvinnotidningen, och de häpnade öfver att det fanns någon svårighet att "hålla skutan flott". Ja, jämfördt med den arbetsinsats, som de socialdemokratiska kvinnorna göra för sin tidning, så är det en ringa sak som begäres af intressenterna i vår kvinnotidning — att en gång om året ett antal kvinnor ur skilda kretsar och verksamhetsområden, hvar på sin ort, personligen sköta prenumerantsamlandet och anskaffa största möjliga antal prenumeranter. Årets sista kvartal har nyss ingått. Viktigare än någonsin är det att denna gång verka för kvinnorörelsens organ — dess vara eller icke vara kan komma att bero på hvad som *nu* göres af de enskilda landet rundt. Kvartalsafgiften, kr. 1,25, är icke ruinerande, och det är nödvändigt att genom en ökning redan nu af prenumeranterna söka få klarhet i hvad man kan ha att räkna med för det kommande året.

CANDIDA.

Lika arbete, lika lön.

Ett intressant diskussionsmöte i detta ämne var tisdagen den 28 sept. anordnad af Lärarinnornas diskussionsklubb i Stockholm, hvarvid dr. Maikki Friberg från Finland höll det inledande föredraget. Frågan, allestädes aktuell, har i Finland varit det i alldeles särskildt hög grad på grund af den år 1907 beslutade och fr. o. m. år 1908 genomförda löneregleringen för manliga och kvinnliga folkskollärare på landet. Man tillämpade då en ny princip, behofsprincipen, genom att tilldela familjeförsörjare, vare sig manlig eller kvinnlig sådan, högre lön än ogift lärare och lärarinna. Bestämmelserna blefvo en allmän grundlön af 900 mark, hvilken höjes till 1,100 mark för lärare och lärarinna, som är eller varit gift, är sin familjs hufvudsakliga försörjare och har ett eller flera barn. Lönetillskotten efter vissa års tjänst skulle äfven utgå med 40 mark mera för familjeförsörjare.

Redogörande för denna lönereglering i Finland utvecklade dr. Friberg sin åsikt om att behofsprincipen icke vore en riktig utgångspunkt vid arbetets löande samt påvisade de inkonsekvenser, som skulle uppstå vid principens genomförande, hvilka denna principens anhängare naturligtvis icke heller själfva kunna bortse ifrån, äfven om de i stort sedt anse, att det är en väg som för till hastigare relativt jämställande af män och kvinnor på arbetsmarknaden.

Dr. Friberg ingick äfven på den strid, som utkämpats i Helsingfors, när löneregleringsfrågan för folkskollärarkåren kom upp där. Dr. Friberg var själf medlem af den kommitté, som tillsattes för frågans utredande, och hon kämpade ifrigt för full likställighet i de manliga och kvinnliga lärarnas löneförhållanden efter principen lika lön, lika arbete. Med de manliga kommittémedlemmarna emot sig, hade dr. Friberg intet annat att göra än att reservera sig mot kommitténs beslut, hvilket icke gick i riktning af denna

uppfattning. De synpunkter dr Friberg framhållit i sin reservation framförde hon nu i sitt föredrag på sitt lifligt humoristiska sätt, och att hon hade Stockholms folkskollärarinnor med sig på sina åsikter visade sig genom lifliga bifallsyttringar, som upprepade gånger afbröt föredraget, samt i hvad som senare uttalades under diskussionen.

På förslag af fröken Torborg Bäckström beslöt mötet därpå anmoda Sveriges Folkskolläraryrkesförbund att konferera med de öfriga nordiska ländernas lärarinneföreningar för åstadkommande af en sammanslutning för arbete på höjandet af folkskolläraryrkenas löner efter principen lika arbete, lika lön.

Vi erinra om att här i Sverige har den motsatta åsikten, behofsprincipen såsom normerande vid aflöningsfrågor, framkommit i riksdagen genom hr C. G. Sædens motion om nya grunder för statens aflöningsystem.

Notiser.

Lärare och lärarinnor vid Stockholms folkskolor ha i skrifvelse till folkskoleöverstyrelsen hemställt, att denna måtte verka för inrättande af flera ordinarie befattningar vid skolorna. Förste folkskoleinspektören anför med anledning häraf, att ett missförhållande under senare åren inträdt vid Stockholms folkskolor, i det att många af de e. o. lärarna ej erhållit befordran till ordinarie befattning, ehuru deras duglighet fullt ådagalagts genom långvarig tjänstgöring. En väsentlig förbättring skulle inträda, om tio nya ordinarie befattningar upprättades, och då befordringsordningen för de kvinnliga lärarna ställa sig såmst, borde nio af dessa nya befattningar afses för desamma.

Kvinnliga biträden vid polisen i Stockholm. Stockholms polismästare har begärt anslag för anställande af tvänne kvinnliga skrifbiträden (maskinskrifverskor) vid detektiva afdelningen. Samtidigt begäres samma anslag som förut för de tre redan anställda "polissystrarna". En af dessa har tjänstgjort vid detektiva afdelningen och de två andra i distrikten, och ingen anledning finnes att ändra programmet för deras arbete eller att f. n. öka deras antal.

Donation till Stockholms kvinnliga kontorister. F. d. köpmannen Julius Gerell och hans maka Ada Gerell ha i skrifvelse af den 31 sistlidne juli till drätselkammaren i Stockholm erbjudit sig att till Stockholms stad donera 225 aktier á 1,000 kr. i A.-B. Nordiska Kompaniet.

Donationen skulle benämnas "Julius och Ada Gerells donationsfond" och skulle efter makarna Gerells död förvaltas på så sätt, att af afkastningen 10 % alltid lades till kapitalet och all öfrig afkastning lämnades till "Kvinnliga kontorist- & expeditörföreningens i Stockholm pensionskassa". Medlen skall af nämnda kassa utdelas i tilläggs pensioner å 500 kr. till pensionsberättigade delägare i kassan, eller, om tillräckligt många pensionstagare ej funnes, utdelas såsom gratifikationer å 500 kr. till aktiva delägare i kassan, hvilka fyllt 40 år och till följd af sjukdom eller annan anledning särskildt behöfva hjälp.

Skulle emellertid pensionskassan upphöra eller på ett otillfredsställande sätt sköta sina angelägenheter, äger Stockholms stad att årligen fördela medlen i pensioner till kvinnliga handelsbiträden enligt särskilda bestämmelser.

Rösträttsbyråns lokal i Stockholm, Lästmakaregatan 6, har fr. o. m. 1 oktober tillsvidare öfvertagits af Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Expeditionen för Stockholmsföreningen skötes emellertid tillsvidare äfven därstädes på samma tider som förut.

Nationalföreningens sköterskestipendier blifva alltmer eftersökta. Icke mindre än 15 sökande ha anmält sig till det stipendium, som berättigar till studier vid Österåsens sanatorium under november månad, oaktadt redan 12 stipendier utdelats under året.

Föreningsmeddelande.

Stockholms F. K. P. R. hade onsdagen den 29 sept. ett samkväm, hvarvid frågan om "Behovet af särskilda kvinnotidningar" diskuterades. Den stora öfverraskningen för aftonen var utförandet af en af Emil Sjögren komponerad sång, *Svenska Kvinnors Medborgarsång*, med ord af Ellen Kleman. Vi meddela saken närmare på annat ställe i dagens nummer.

Rättelse. På grund af missuppfattadt telefonmeddelande har i sista veckans nummer uppgifvits, att *Göteborgs-posten* redan den 25 sept. återgifvit Sydsv. Dagbl.:s underbara "storstrejksafslöjanden"; förhållandet är, att det var *Göteborgs Aftonblad*, som var så rappt i vändningarna.

Hushållningsläraryrkeskolan på Stabæk. I tredje stycket från slutet läses i denna artikel "att spara på statsanslagen, det är den största misshushållning". Förf. ber oss påpeka, att vid renskrifning af manuskriptet bortfallit orden "att för dylika ändamål spara", hvilka böra stå som ett förtydligande af meningen.

Annonsförmedlare,

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsor-

ten som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,
Mästersamuelsgatan 51, Stockholm.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4: 50 för 1/1, 2: 50 för 1/2 och 1: 25 för 1/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Rösträttslitteratur:

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelsen i Rösträtsfrågan 1905—1906.....	—: 50
" II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.)	6:—
" III, Mathilda Staël von Holstein: Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande svensk rätt	—: 50
" IV, Anna B. Wicksell: Om kommunal rösträtt för gifta kvinnor	—: 10
" V, Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt	—: 40
" VI, Partiuttalanden i kvinnornas rösträtsfråga.....	—: 25
" VII, K. A. Sheppard: Kvinnorösträtten på Nya Zeeland.....	—: 40
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den Internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn.....	—: 10
Elin Wahlquist: Partipolitiken och kvinnornas rösträtsfråga.....	—: 03

Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:

N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	—: 05
" 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	—: 10
" 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt?.....	—: 10
" 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	—: 10
" 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten?	—: 05
" 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen	—: 10
" 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträtsfrågan ...	—: 15
" 8, Lydia Wahlström: Högerkvinnorna och den nuvarande situationen	—: 05
" 9, Sofi Lindstedt: Hvarför böra religiöst övertygade kvinnor ansluta sig till rösträttsrörelsen	—: 05
Minneslista	—: 05
Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning.....	(—: 75) —: 60
Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter	—: 10
Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen	—: 45
Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre	—: 25
Hilda Sachs: Kvinnornas rösträtt. Svar till herr Adolf Hallgren	—: 25
Anna Kleman: Kvinnans medborgarrätt	—: 25
Karl M. Lind: Kvinnornas rösträttskraf	—: —

Ofvanstående flygblad och broschyrer kunna rekvireras från Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt byrå Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen hvarje dag kl. 3—5 e. m. samt dessutom onsdagar kl. 7—8 e. m.

Vid rekvisition af minst 100 ex. af flygbladen nr. 1—8 lämnas 25 proc. rabatt.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

Verksamhet.

En allvarlig, ordningsälskande frisk kvinna, med sinne för de små och värlösa, önskar verksamhet, hälst som föreståndarinna för ett barnhem — har innehaft dylik befattning — eller ock som husmoder i ett bildadt hem, där barn finnas. Svar till "Barnvän", Jemshögsby, (Blekinge).

19-årig bättre flicka,

som genomgått Hushållsskola, något kunnig i handarbete och linnesömnad önskar såsom familjemedlem mot fritt vivre plats å större herrgård för att under husmoderns ledning deltaga i alla husliga sysslor. Svar till E. G., Sundsvall p. r.

Kvinnlig stenograf och maskinskrifverska,

kunnig i bokföring, engelska och tyska, som vistats utomlands, önskar plats å kontor. Fina referenser. Svar emotes tacksamt till "S. E. 09", under adr. S. Gumæli Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

LEDIGA PLATSER.

Sjuksköterska.

En plats som afdelningssköterska å medicinska afdelningen vid Länslasarettet i Falun blir ledig att tillträdas den 1:sta nästkommande dec. Lön kr. 500 pr år jämte allt fritt. Ansökningar med betyg och referenser ställas till Sysslomanskontoret, Länslasarettet, Falun.

Å mindre pensionat i Norrland får 1 nov. hushållerska god plats. Vidare Nya Inack. Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Stockholm.

Modebyrån,

Drottninggatan 81 A, 2 tr.
Stockholm.

A. T. Brunkeb. 719. R. T. Vasa 261.

meddelar råd

vid val af damtoalletter, färger, modeller m. m., vid ordnandet af väningar, dekorerings för fester m. m. Uppköper modevaror för damer i landsorten. Moderat arvode.

Fru A. Beijer, kl. 11—5.

Gynna

Dagnys annonsörer!

Sprid Veckotidningen DAGNY!

**Deposition
&
Sparkassa**

4 1/2 0/0

**KÖPMANNABANKEN,
Arsenaisgatan 9,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.**

Kristinehamns Praktiska Skola

(För män och kvinnor. Grundad 1878)
Hushållsafdelning med husmoderskurs.
Slöjdfdelning: Väfnad, sömnad, träsnideri, läderplastik m. m.

Yttre skador.

Såsom smärtstillande medel vid yttre skador samt motverkande svullnad och inflammationer anses Salubrin oumbärligt af alla, som lärt känna det och vid inköp icke låta förleda sig att i stället för originalfabrikatet emottaga underhålliga efterapningar. Tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co., Akademigränd 1, Stockholm.

**SIGRID WÅGMAN
FOTOGRAFATELIER**

**3 UPPLANDSGATAN 3
(invid Norra Bantorget)**

Grupper i det fria. Förstoringar utföras.
Förstklassigt arbete! Amatörer undervisas!
Pris fr. **Kr. 6** pr. puss.
A. T. 83 03. Obs. **Hiss I.**

Sjukvård i hemmet.

Kort sjukvårdskurs för husmodrar och unga flickor i hemmen börjar den 25 Okt. Begär prospekt.

Tunnelgatan 25, STOCKHOLM.

Sally Peterson,
Sjuksköterska.

Riks. 68 98. Allm. 82 11.

Kvinnliga Juridiska Byrån, Wallingatan 12.

Kontorstid kl. 1/2 10—4. Utför alla slags juridiska uppdrag. A. T. 18336.

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af **STINA QUINT** utkommer 1909 i sin adertonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1: 65, halft år 90 öre.

Föreningens för Kvinnans Politiska Rösträtt i Stockholm

medlemmar uppmanas att vid ombyte af bostad uppge såväl gammal som ny adress antingen till Föreningens kassaförvaltare, fröken Stina Quint, Artillerigatan 4, eller på Föreningens byrå, Lästmakaregatan 6, Allm. tel. Br. 9 44. Till dessa expeditioner kunna äfven medlemsavgifter insändas.

**Rodenstamska
Slöjd- och Hushållsskolan
Hudiksvall.**

Husmoderskurs. Skolkökslära-
rinnkurs. Slöjdlära-
rinnkurs. Hemslöjds-
och Växtfärgningskurs.

7 meter mörkblå Damcheviot tjock stark vintervara 70 cm bred finnes äfven i svart, grå, brun eller röd färg till 4,20. Blustyg 2,2 met. prima velourflanell, 70 cm. bred i 100-tals vackra mönster, som vanligen kostar 75 öre m. erhålles till 1 kr., 10 bitar 9,80. Rosatvills till underkläder, kraftig stark vara 32 öre met., do extra prima skär eller blå äfven passande till herrkalsonger 0,40 met. Tillskrif Otto Oskarson, Gamla Kungsholmsbrogatan 23 A., Stockholm.

**Kvinnliga
arbetsområden.**

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,
54 Drottninggatan.**

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har dei länge varit ett sina värdepapper och skötsel af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

**Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),**

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influerna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositions värde, dock ej under två kronor.

Fem praktiga äfventyrsböcker för barn och ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af **Alfred Smedberg**. 352 sidor med 47 illustrationer af **Karl Aspelin**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af **Hugo Gyllander**. 259 sidor. Med 45 illustrationer af **Ingeborg Uddén**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af **Harald Östenson**. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af **Alfred Smedberg**. 312 sidor, 44 illustrationer af **Brita Ellström**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af **Marie Louise Gagner**. 304 sidor, 33 illustrationer af **Edv. Berggren**. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

- Doktor Maikki Friberg.
- Förstakammarvalen. Af *M. S. v. H.*
- De permanent korslagda armarna. Af *Jenny Welanders*.
- Svenska kvinnors medborgarsång.
- Moderskapsförsäkring. Af *Marianne Villners*.
- Valfrändskaperna. Af *K. J.*
- Kvinnorörelsens organ och neutraliteten. Af *Candida*.
- Lika arbete, lika lön.
- Notiser.
- Föreningsmeddelande.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**